

Emma

JANE AUSTENOVÁ

Emma

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cooboo.cz
www.albatrosmedia.cz

Jane Austenová

Emma – e-kniha

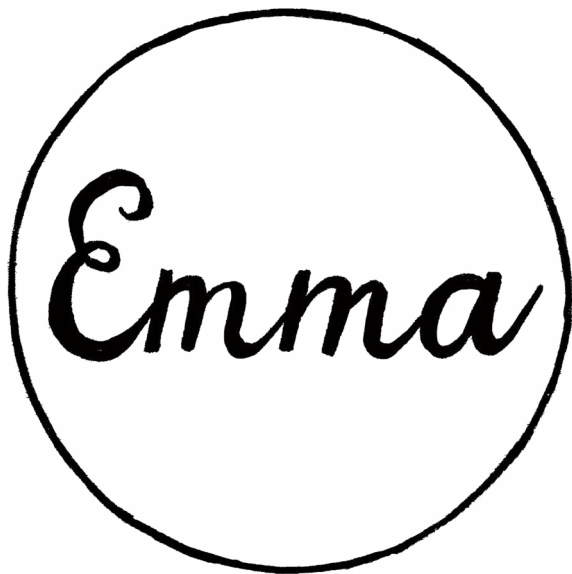
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Emma

JANE AUSTENOVÁ

Přeložila Lucie Mikolajková

CooBoo Classics Svazek 8

COO
BOO

Edici řídí Michal Kolezsar

Epilogue © Zuzana Šťastná, 2022

Cover design © Hana Mičková, 2022

Translation © Lucie Mikolajková, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-7661-378-2

ISBN e-knihy 978-80-7661-413-0 (1. zveřejnění, 2022) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7661-414-7 (1. zveřejnění, 2022) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7661-412-3 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

ČÁST I.

1. kapitola

Emma Woodhousová byla hezká, chytrá a bohatá, měla útulný domov a šťastnou povahu, jako by ji život požehnal tím nejlepším, co může nabídnout, a prožila už na tomto světě téměř jedenadvacet let, aniž by ji něco podstatného zlobilo či tížilo.

Byla mladší ze dvou dcer milujícího, shovívavého otce, a jelikož se její sestra už provdala, stala se Emma již v útlém věku paní domu. Matka jí zemřela tak dávno, že si stěží vybavovala víc než neurčité vzpomínky na její pohlazení; její místo zaujala v Emmině životě skvělá žena, která jí byla guvernankou, ale její náklonnost byla bezmála mateřská.

Slečna Taylorová byla u Woodhousových už šestnáct let, spíše jako přítelkyně než vychovatelka. Měla ráda obě děvčata, ale Emmu zvláště. Jejich přátelství bylo tak důvěrné, jako by byly sestry. Avšak ještě když slečna Taylorová formálně zastávala úřad guvernanky, málokdy pro svou mírnou povahu děvčatům dovedla něco zakázat. A vzhledem k tomu, že i poslední zbyteček její autority se dávno rozplynul, žily s Emmou jako přítelkyně, měly se rády a Emma si dělala, co se jí zlíbilo. Úsudku slečny Taylorové si velmi cenila, ale řídila se především svým vlastním.

Ve skutečnosti bylo pro Emmu nejhorší, že si mohla až příliš prosazovat svou a že měla sklon smýšlet o sobě až příliš dobře; často hrozilo, že právě tyto nedostatky jí zkazí radost.

Dosud si však toto nebezpečí uvědomovala tak málo, že ho v žádném případě nepovažovala za neštěstí.

Když pak přišel zármutek, byl jen mírný a rozhodně nebyl způsoben ničím nepříjemným. Slečna Taylorová se provdala. Právě její ztráta přinesla Emmě první žal. Ve svatební den milované přítelkyně se Emma poprvé v životě ponořila do opravdu truchlivých myšlenek. Svatební obřad skončil, hosté se rozešli, Emma s otcem usedli k pozdnímu obědu* a nebyl tu nikdo třetí, kdo by nadcházející dlouhý večer trochu oživil. Otec se jako obvykle uložil k odpolednímu spánku a jí nezbylo než přemítat o tom, co ztratila.

Všechno nasvědčovalo tomu, že její přítelkyně bude opravdu šťastná. Panu Westonovi se nedalo nic vytknout: byl dostatečně zámožný, v přiměřeném věku a způsobu měl příjemné. Vědomí, s jakým sebezapřením a velkorysostí jejich sňatek od začátku podporovala, navíc Emmu naplňovalo jistým uspokojením. Přesto jí však bylo od rána smutno. Věděla, že bude slečnu Taylorovou neustále postrádat. Vybabovala si, jak na ni její vychovatelka byla celých těch šestnáct let hodná a laskavá, jak ji od jejích pěti let učila a hrávala si s ní, jak se vši mocí snažila Emmu zabavit a zaujmout, když byla zdravá, a jak ji ošetřovala při všemožných dětských nemocech. Za to vše jí Emma dlužila ohromný vděk; avšak s ještě větší vroucností a láskou vzpomínala na jejich soužití v uplynulých sedmi letech, kdy tu po Isabellině sňatku zůstaly jen samy dvě a zavládla mezi nimi naprostá rovnoprávnost a otevřenost. Slečna Taylorová byla přítelkyně a společnice, na jakou má štěstí jen málokdo: inteligentní, sečtělá, praktická a mírná. Měla dokonalý přehled o tom, jak to v jejich rodině chodí, a všechno ji zajímalo, ze všeho nejvíc ale její svěřenkyně: věděla, co jí těší i co právě

* Obvykle byl podáván ve čtyři hodiny odpoledne, čaj se servíroval později a večere až krátce před spaním.

podniká, Emma se jí mohla svěřit se vším, co se jí honilo hlavou, a slečna Taylorová ji měla tak ráda, že by jí v životě nic nevytkla.

Jak jen se má s tou změnou vyrovnat? Pravda, její přítelkyně teď bude žít jen půl míle od nich, avšak Emma si dobře uvědomovala, že mezi slečnou Taylorovou u nich doma a paní Westonovou vzdálenou půl míle je značný rozdíl. Přes všechny přednosti, jež byly Emmě dány do vínku i které si osvojila, jí teď hrozilo duševní osamění. Otce sice vroucně milovala, ale rovnocenným společníkem jí nebyl. Nedokázal by s ní ani žertovat, ani rozmlouvat o vážných věcech.

Potíž nebyla jen ve věkovém rozdílu mezi nimi (a pan Woodhouse se navíc neženil mladý), ale i v jeho založení a zvycích. Byl odjakživa neduživý a úzkostlivý o své zdraví, nezabýval se žádnou duševní ani tělesnou činností, a působil tak ještě mnohem starší, než ve skutečnosti byl. Pro svou přátelskou a dobrosrdečnou povahu byl sice všeobecně oblíben, ale o bohatství ducha se nedalo mluvit.

Emmina sestra se po svatbě neodstěhovala příliš daleko – usadili se s manželem v Londýně, pouhých šestnáct mil odsud, ovšem že by se snad mohly každodenně stýkat, o tom nebylo ani řeči. Před Emmou se tedy rozprostíralo mnoho dlouhých říjnových a listopadových večerů, které bude muset nějak přetrpět, než na Vánoce dorazí Isabella s manželem a dětmi, v domě bude zase plno a Emma bude mít milou společnost.

Hartfield měl sice vlastní louky a remízky a jméno, ale ve skutečnosti patřil k Highbury*, vesnici tak rozlehlé a lidnaté, že to vlastně bylo téměř městečko. Ani tak tu ovšem nežil nikdo, kdo by byl opravdu na její úrovni. Rodina Woodhousových tu byla zdaleka nejváženější. Všichni k nim vzhlíželi. Její otec byl ke všem zdvořilý, a tak tu měla Emma spoustu

* Fiktivní město ležící v hrabství Surrey.

známých; slečně Taylorové se však nemohl vyrovnat nikdo, natož aby ji dokázal být jen na půl dne nahradit.

Byla to vskutku trudná změna a Emmě nezbývalo než nad tím vzdychat a toužit po nemožném, dokud se otec neprobudil a ona se nemusela přinutit k veselí. Potřeboval povzbudit. Byl úzkostlivý a lehce podléhal sklíčenosti, oblíbil si každého, na koho si zvykl, a nerad se s ním pak loučil. Změny z duše nesnášel. Manželství, které změnu přináší zcela nevyhnutelně, mu bylo obzvlášť proti mysli. Dosud se nesmířil ani se sňatkem vlastní dcery, a i když se vdávala z lásky, mluvil o ní vždy s lítostí, a když se teď musel rozloučit i se slečnou Taylorovou, usoudil ve svém vlídném sobectví a neschopnosti přijmout, že by ostatní mohli věci vidět jinak než on, že slečna Taylorová uškodila jak sobě, tak jim, a že by byla mnohem spokojenější, kdyby strávila zbytek života v Hartfieldu. Emma se usmívala a švitořila, jak nejradostněji svedla, aby ho přivedla na jiné myšlenky, ale jakmile donesli čaj, už se neudržel a zopakoval přesně totéž, co už vykládal u oběda.

„Chudinka slečna Taylorová! Kéž by tu mohla být zase s námi. Jaká škoda, že o ni kdy pan Weston projevil zájem!“

„V tomhle s vámi nemohu souhlasit, tatínku, a vy to dobře víte. Pan Weston je příjemný, srdečný a znamenitý člověk, a naprosto si zaslouží, aby měl dobrou ženu. Přece byste nechtěl, aby u nás slečna Taylorová žila až nadosmrti a musela snášet moje vrtochy, když může mít svůj vlastní domov.“

„Vlastní domov! A v čem je to pro ni lepší, prosím tě? Náš dům je třikrát takový! A ty přece žádné vrtochy nemáš, holčičko moje.“

„Však je budeme často navštěvovat a oni zase nás! Uvidíme se každou chvíli. Ale je na nás, abychom udělali první krok. Musíme se k nim co nejdříve vypravit na první návštěvu.“

„Ale zlatíčko, jak bych se tam dostal? Do Randalls je to taková dálka! Nedošel bych ani na půl cesty.“

„Ale tatínku, to mě ani nenapadlo, že byste šel pěšky! Pojedeme přece kočárem.“

„Kočárem! Copak by James chtěl na takový kousek cesty zapřahat? A co si počnou ti chudáci koně, až budeme na návštěvě?“

„Zavedou je u pana Westona do stáje, tatínku. Víte dobře, že tohle už jsme probrali. Včera jsme se s panem Westonem na všem domluvili. A pokud jde o Jamese, ten pojedou do Randalls vždycky rád, jeho dcera tam přece slouží. Spíš si říkám, jestli nás vůbec kdy bude chtít vozit někam jinam! A to jste zařídil vy, tatínku. To vy jste Hanně to dobré místo opatřil. Dokud jste se o ní nezmínil, nikdo si na ni ani nevzpomněl. James je vám nesmírně zavázaný.“

„A teď jsem moc rád, že jsem na to připadl. To bylo ohromné štěstí, protože bych rozhodně nerad, aby si chudák James myslel, že si ho nevážíme. A Hanna si určitě ve službě povede výborně, je to zdvořilé, milé děvče, mám o ní jen to nejlepší mínění. Kdykoli ji potkám, vždycky udělá pukrle a zeptá se, jak se mi daří, má opravdu moc pěkné způsoby. A když sem chodí vyšívát, vždycky bere za kliku, jak se má, a nikdy nebouchá dveřmi. Určitě z ní bude znamenitá služebná, a chudinku slečnu Taylorovou potěší, že u sebe bude mít někoho, na koho je zvyklá. A kdykoli James zajde za dcerou, dozví se od něj, jak se máme. Jistě jí poví, jak se nám všem daří.“

Emma se vši mocí snažila, aby otce v tomto lepším rozpoložení udržela, a napadlo ji, že kdyby si zahráli vrhcáby, uplyne mu dnešní večer mnohem příjemněji, a jediný smutek, se kterým se tak Emma bude muset potýkat, bude její vlastní. Nechali rozložit hrací stůl, avšak hned vzápětí vstoupil nový návštěvník a hrát už nebylo potřeba.

Pan Knightley byl muž asi sedma- nebo osmatřicetiletý, uvážlivý a praktický. Nejenže byl Woodhousovým už léta blízkým přítelem, ale jako starší bratr Isabellina manžela

s nimi byl i částečně spřízněn. Žil asi jednu míli od Highbury, navštěvoval Woodhousovy velmi často a byl vždycky vítán – a tentokrát byl vítán obzvlášť, neboť se zrovna vrátil z Londýna od společných příbuzných. Vrátil se po několika dnech nepřítomnosti zrovna k pozdní večeři, a hned poté se pěšky vypravil do Hartfieldu, aby vyřídil zprávu, že se všem v domě na Brunswick Square daří dobře. Byla to šťastná shoda okolností a pan Woodhouse díky ní na nějakou chvíli znatelně ožil. Pan Knightley byl vždycky příjemně naladěný a jeho optimismus byl pro pana Woodhouse jako balzám. Četné dotazy na zdraví „chudinky Isabelly“ i dětí zodpověděl pan Knightley nanejvýš uspokojivě, a když měli odbyto, poznamenal pan Woodhouse vděčně:

„Je to od vás moc milé, pane Knightley, že jste k nám zašel v tak pozdní hodinu. Obávám se, že to pro vás musela být strašlivá štrapác.“

„Ale vůbec ne, pane Woodhouse. Je překrásná měsíčná noc, tak vlahá, že ani nevydržím sedět u krbu.“

„Vždyť musí být tak mokro a blátivo! Doufám, že to nedostonáte.“

„Kdepak blátivo! Vždyť se mi podívejte na boty – ani flíček.“

„Hm, to mě věru překvapuje vzhledem k tomu, jak jsme tu měli v poslední době deštivo. Když jsme snídali, snad půl hodiny lilo jako z konve. Přemlouval jsem je, ať tu svatbu raději odloží.“

„No vidíte, já vám ještě ani neblahopřál. Bylo mi jasné, jakou máte asi oba radost, a tak jsem s gratulacemi nijak nepospíchal. Doufám ale, že všechno proběhlo co možná nejlépe. Jak jste to všichni zvládli? Kdo se nejvíc naplakal?“

„Ach božíčku! Chudáček slečna Taylorová! Takové neštěstí!“

„Chudáčci jste spíš vy a slečna Woodhousová, mohu-li to tak říci, ovšem slečnu Taylorovou bych za chudáčka roz-

hodně neoznačil. Velmi si vás i Emmy považují, ale když si má člověk vybrat mezi závislostí a nezávislostí... Tak či tak bude určitě ráda, že už musí opečovávat jen jednu osobu namísto dvou.“

„Zvlášť když je jedna z těch osob tak vrtošivá a náročná!“ prohodila Emma škádlivě. „To jste přece chtěl říct, že – a jistě byste to byl i řekl, kdyby tu s námi neseděl tatínek.“

„Nejspíš je to vskutku tak, holčičko moje,“ povzdychl pan Woodhouse. „Obávám se, že někdy bývám opravdu vrtošivý a náročný.“

„Tatínku můj zlatý! Přece nemyslíte, že jsem mluvila o vás, nebo že by snad tak o vás mluvil pan Knightley! Jak vás to mohlo napadnout? Kdeže! Myslela jsem tím výhradně samu sebe. Však víte, jak na mně pan Knightley rád hledá chyby – ale jen žertem. Vždycky jen žertem. Můžeme si vzájemně říci, co nás jen napadne.“

Pan Knightley byl vlastně jeden z mála lidí, kteří na Emmě Woodhousové skutečně dokázali najít nějaké chyby, a rozhodně byl jediný, kdo ji na ně neváhal upozornit. Emmě to nebylo zrovna příjemné, ale dobře věděla, že ještě hůře by to nesl její otec, a tak se usilovně snažila, aby neměl ani stín podezření, že ji snad někdo nepokládá za dokonalou.

„Emma dobře ví, že jí nikdy nelichotím,“ připustil pan Knightley, „ovšem tentokrát jsem opravdu neměl v úmyslu komukoli něco vyčítat. Slečna Taylorová byla zvyklá starat se o dva lidi, a teď bude mít jenom jednoho. Je tedy dost možné, že tím jenom získala.“

„Pravda,“ přisvědčila Emma ve snaze opustit téma. „Ale určitě chcete vědět, jaká byla svatba, a já vám to moc ráda povím. Chovali jsme se všichni výtečně. Nikdo se neopozdíl, všichni byli vyšňoření, a neukápla ani slzička, natož aby se někdo tvářil zasmušile. Kdepak! Všichni jsme věděli, že nás bude dělit jen půl míle a že se jistojistě budeme vídat každý den.“

„Emma to nese tak statečně, děvenka moje,“ vzdychl pan Woodhouse. „Ale říkám vám, pane Knightley, ve skutečnosti se ztrátou chudinky slečny Taylorové hrozně trápí, a jsem si jistý, že se jí po ní bude stýskat víc, než si myslí.“

Emma se odvrátila, napůl s úsměvem, napůl v slzách.

„Není možné, aby tak skvělá společnice Emmě nechyběla,“ řekl konejšivě pan Knightley. „To bychom o ní nesměli tak dobře smýšlet. Emma ovšem dobře ví, jak moc tím sňatkem slečna Taylorová získala. Jak ráda musí slečna Taylorová být, že ve svém věku bude mít vlastní domov, a jak je pro ni důležité, že bude žít v pohodlí a dostatku. Sama tedy nemůže jinak než se spíš radovat než trápit. Každý, kdo má slečnu Taylorovou rád, jí určitě přeje, že se tak dobře provdala.“

„A nesmíte zapomínat, že mám ještě jeden důvod k radosti,“ poznamenala Emma, „a to pořádný: vždyť jsem to manželství sama dala dohromady. Napadlo mě to už před čtyřmi lety, a že jsem se nemýlila a opravdu k tomu došlo, byť tolik lidí tvrdilo, že se pan Weston už nikdy neožení, to je mi opravdu velkou útěchou.“

Pan Knightley jen zavrtěl hlavou. „Ach drahoušku,“ řekl vlídně její otec, „raději už nikoho nežen a nevdávej a nic nepředpovídej, protože co ty řekneš, to se vždycky splní. Tak už žádné další svatby, snažně tě prosím!“

„Já sama se rozhodně vdávat nebudu, tatínku, to vám slibuji, ale jiné lidi prostě dávat dohromady musím. Když ona je to taková zábava! A navíc když s tím mám takové úspěchy! Všichni říkali, že už se pan Weston znovu neožení. Pan Weston? Kdepak ten, vždyť už je tak dlouho vdovec, vždyť se zdá být bez ženy tak spokojený, vždyť má pořád co na práci ve městě nebo je tady mezi přáteli, každý ho rád vidí, pořád má dobrou náladu – pan Weston přece nemusí být jediný večer v roce sám, nebude-li chtít! Ach, kdepak! Pan Weston se už určitě ženit nebude. Někdo dokonce vy-

kládal, že to slíbil své ženě, když byla na smrtelné posteli, a jiní zase tvrdili, že mu to syn a strýc nedovolí. Napovídala se o tom spousta vážně míněných nesmyslů, ale já tomu ani za mák nevěřila. Rozhodla jsem se toho dne před čtyřmi lety, kdy jsme ho se slečnou Taylorovou potkaly na cestě do Broadwaye. Začalo zrovna mrholit a on galantně běžel na statek k Mitchellovým a vypůjčil tam pro nás dva deštníky. A tak jsem se rozhodla. Od té chvíle jsem tu svatbu plánovala, a když se mi poštěstil takový úspěch, nemůžete si přece, tatínku milý, myslet, že bych toho nechala.“

„Já tedy nevím, čemu říkáte ‚úspěch‘,“ pronesl pan Knightley. „Úspěch předpokládá nějakou snahu. Kdybyste byla po uplynulých čtyřech letech vši mocí usilovala, aby k té svatbě došlo, pak by to býval vskutku příhodně a diplomaticky strávený čas. Takové duševní úsilí je pro mladou dámu nanejvýš vhodné. Ovšem pokud – a to mi připadá pravděpodobnější – tím vašim ‚dáváním dohromady‘, jak tomu říkáte, myslíte, že jste si to vzala do hlavy, že jste si jednou z dlouhé chvíle řekla ‚Panečku, to by bylo ale něco, kdyby se slečna Taylorová za pana Westona provdala, a pak jste si na to tu a tam znovu vzpomněla, jak to můžete vydávat za úspěch? Byl to šťastný odhad, víc se o tom říct nedá.“

„Copak vy jste nikdy nezažil tu radost, ten pocit vítězství, když něco uhodnete? Tak to je mi vás opravdu líto. Myslela jsem, že jste chytřejší. Věřte mi, že dobrý odhad není jen pouhé štěstí. Musíte pro to mít i určité nadání. A pokud jde o to nešťastné slovíčko ‚úspěch‘, které vám tak leží v žaludku, nemyslím si, že bych na něj vůbec neměla nárok. Nastínil jste dva roztomilé obrázky, já si ovšem myslím, že můžeme vidět i třetí – něco mezi ‚já nic, já muzikant‘ a ‚to všechno já‘. Kdybych byla pana Westona každou chvíli nezvala, kdybych je oba tu a tam nepovzbudila, možná by k tomu bylo nakonec vůbec nedošlo. Musíte přece znát Hartfield natolik, aby vám to bylo jasné.“

„Takový upřímný a srdečný chlapík jako Weston a tak rozumná a opravdová žena jako slečna Taylorová by si to bezpochyby dokázali vyřešit i sami. Možná jste spíš sama sobě uškodila, než abyste jim prospěla, když jste se do toho pletla.“

„Emma nikdy nemyslí na sebe, pokud může nějak prospět ostatním,“ přispěchal jí na pomoc pan Woodhouse, který jejich rozhovor tak úplně nepochopil. „Ale snažně tě prosím, holčičko moje, žádné další svatby už dohromady nedávej. Je to jenom tragická pošetilost, která lidem rozbíjí rodinu.“

„Nebojte se, tatínku, už jenom jednou, jen kvůli panu Eltonovi. Chudák pan Elton! Toho máte přece rád, tatínku – a já mu musím najít nějakou ženu. Tady v Highbury není žádná, která by ho byla hodna, a to už tu žije celý rok a zařídil si dům tak útulně, že by byla věčná škoda, kdyby zůstal svobodný. A když dnes ty dva oddával, vypadalo to, že by byl ze všeho nejraději, kdyby někdo udělal totéž pro něj! Mám o panu Eltonovi jen to nejlepší mínění a tohle je jediný způsob, jak mu mohu být nějak prospěšná.“

„Pan Elton je nepochybně pohledný a ušlechtilý mladý muž a já si ho velmi vážím. Ovšem chceš-li pro něj něco udělat, drahoušku, pozvi ho někdy k nám na oběd. To bude mnohem lepší. Pan Knightley bude určitě tak laskavý a poobědvá s námi také.“

„Bude mi nesmírným potěšením, pane, jen řekněte kdy,“ zasmál se pan Knightley, „a naprosto souhlasím, že je to mnohem lepší řešení. Pozvěte ho na oběd, Emmo, vyberte mu ten nejlepší kousek ryby a nejchutnější porci kuřete, ale ženu ať si zvolí podle svého. Ujišťuji vás, že šesta- či sedmadvacetiletý muž se o sebe v tomhle ohledu zvládně postarat sám.“

2. kapitola

Pan Weston byl rodák z Highbury, z vážené rodiny, jež za poslední dvě či tři generace pomalu, ale jistě stoupala na společenském žebříčku a bohatla. Dostalo se mu dobrého vzdělání, již v mladém věku však získal nevelký nezávislý příjem a obyčejné zájmy jeho bratří už mu nebyly dost: se svou činorodostí a společenskou povahou našel uspokojení nejprve v místní domobraně a nakonec vstoupil i do armády.

Kapitán Weston byl všeobecně oblíbený, a když se v průběhu své vojenské kariéry seznámil se slečnou Churchillovou z význačné yorkshirské rodiny, nikoho nepřekvapilo, že se do něj zamilovala, až na jejího bratra a švagrovou, kteří ho předtím vůbec neznali, a navíc byli tak povýšení a nadutí, že je příbuzenství s ním doslova uráželo.

Jelikož však byla slečna Churchillová dospělá a mohla plně disponovat vlastními penězi – byť představovaly jen zlomeček rodového jmění –, nenechala se odradit a opravdu si kapitána Westona vzala, k nekonečné potupě pana a paní Churchillových, kteří ji poté s veškerými oficialitami vydělili. Byl to ovšem opravdu nevhodný svazek a nevzešlo z něj zrovna velké štěstí. Paní Westonová snad mohla být spokojenější vzhledem k tomu, že její laskavý, dobrosrdečný manžel by jí byl za to, že se uvolila do něj zamilovat, snesl modré z nebe – jenže ač v sobě měla jistou od-

hodlanost, ani zdaleka to nestačilo. Dokázala si prosadit svou i přes bratrův odpor, ale už se nesvedla ubránit přehnané lítosti nad jeho přehnaným hněvem, a navíc jí chyběl přepych, na jaký byla z domova zvyklá. Westonovi si žili nad poměry, ale ani tak se jejich domácnost nemohla rovnat jejímu rodnému Enscombu. Paní Westonová nepřestala manžela milovat, jenže by se byla nejraději stala ženou kapitána Westona, a zároveň zůstala slečnou Churchillovou z Enscombu.

Kapitán Weston, o němž se všeobecně soudilo – a v rodině Churchillových zejména –, že se mu povedl neobyčejně šťastný úlovek, nakonec dopadl vlastně nejhůř: jeho žena po třech letech zemřela a zanechala ho ještě chudšího, než býval, a navíc s dítětem, o něž bylo třeba se postarat. Břímě výdajů na potomka se ovšem brzy zbavil. Pana a paní Churchillovy už předtím poněkud obměkčilo vleklé onemocnění jeho matky a chlapeček samotný se pak stal příčinou alespoň částečného rodinného smíření. Churchillovi byli bezdětní a ani v širší rodině neměli žádnou drobotinu, kterou by mohli zahrnout péčí, a tak se již zakrátko po smrti paní Westonové nabídli, že se o malého Franka plně postarají. Lze předpokládat, že se jeho ovdovělý otec poněkud rozpakoval a váhal, ohledy na blaho dítěte však převážily: svěřil syna do zámožné náruče Churchillových a mohl se pak v klidu vzpamatovat ze zármutku, a pokud možno se i pokusit zlepšit svou finanční situaci.

Rozhodl se tedy, že nejlepší bude od základu změnit svůj život. Vystoupil z domobrany a začal se věnovat obchodu. Jeho bratři už vlastnili v Londýně zavedené podniky, takže se mohl spolehnout na jejich přízeň a podporu. Ponechal si rovněž domek v Highbury, kde trávil většinu volného času, a následujících osmnáct či dvacet let tak spokojeně dělil mezi užitečnou činnost a společenský život. Podařilo se mu zajistit si trvalý, spolehlivý příjem, jenž mu

stačil k zakoupení menšího panství přilehlého k Highbury, po kterém vždycky toužil, a mohl si dovolit oženit se s nevěstou tak chudičkou, jako byla slečna Taylorová, a vcelku si žít tak příjemně, jak mu velelo jeho družné, společenské založení.

Slečna Taylorová měla na jeho životní rozhodnutí vliv už nějakou dobu, rozhodně však nešlo o tyranské nároky, jaké na sebe mívají mladí lidé, a pana Westona to nijak nezviklalo v jeho rozhodnutí, že se nespokojí s ničím menším než s koupí Randalls, v jehož prodej už dlouho doufal. Šel si zkrátka odhodlaně za svým, dokud nedosáhl všech cílů, které si vytyčil. Zbohatl, koupil si vysněný dům, pořídil si manželku, a vstoupil tak do nového období svého života, které mu slibovalo přinést větší spokojenost než kdy dříve. Ne že by snad někdy byl opravdu nešťastný, před tím jej jeho radostná povaha uchránila už v prvním manželství, ovšem teprve v tom druhém zjistil, jaké potěšení může přinášet soužití s rozumnou, ryzí a laskavou ženou, a dostalo se mu toho nejpříjemnějšího potvrzení, že je mnohem lepší si vybrat než být vybrán, a oč uspokojivější je probouzet vděčnost než ji sám pociťovat. Nemusel přitom navíc brát ohled na nikoho jiného než na sebe. Se svým jménem mohl nakládat zcela volně: Frankův strýc to sice nikdy neřekl nahlas, ale vychovával ho jako svého dědice, což ještě stvrdil tím, když při dosažení plnoletosti dovolil Frankovi přijmout jméno Churchill. Bylo tedy nanejvýš nepravděpodobné, že by Frank kdy potřeboval otcovu podporu. Pan Weston o tom vlastně ani neuvažoval. Frankova teta, náladová a vrtošivá, měla svého manžela zcela pod palcem; pan Weston si ovšem při své šťastné povaze nedokázal představit, že by svým rozmarům podlehla natolik, aby ublížila někomu, kdo je jí tak drahý, a to zcela po zásluze, jak byl přesvědčen. Se synem se vídal v Londýně každý rok a byl na něj tak pyšný, že všem v Highbury vykládal, jak znamenitý

mładík z něj vyrostl, takže na něj svým způsobem bylo pyšné i celé Highbury. Lidé jej v podstatě považovali za svého a živě se zajímali o jeho zásluhy i životní vyhlídky.

Pan Frank Churchill se tedy stal místní chloubou a všichni na něj byli nesmírně zvědaví, on jim však tu poctu zrovna neoplácel vzhledem k tomu, že v městečku ještě v životě nebyl. O návštěvě u otce se často mluvilo, ale nikdy se jí jaksi nepovedlo uskutečnit. Když se teď ovšem jeho otec oženil, mělo se všeobecně za to, že by se nanejvýš slušelo, aby kýžená návštěva konečně proběhla. V tomto směru panovala jednomyslná shoda, ať už se zrovna paní Perryová zastavila na čaj u paní Batesové a její dcery, anebo jí slečna Batesová s matkou přišly návštěvu oplatit. Bylo zkrátka načase, aby mezi ně pan Frank Churchill zavítal, a naděje na tuto vytouženou událost poněkud vzrostly, když se rozneslo, že při příležitosti sňatku napsal své nové nevlastní matce dopis. Po příštích několik dní neminula v Highbury jediná dopolední návštěva, aby na ten znamenitý dopis nepřišla řeč. „Asi už víte, jaký krásný dopis napsal pan Frank Churchill paní Westonové? Prý je to opravdu moc krásný dopis. Pan Woodhouse to povídal. On ho totiž viděl, víte, a tak krásný dopis prý v životě nečetl!“

Dopis se setkal s opravdu výjimečným oceněním. Paní Westonová měla pochopitelně o svém nevlastním synovi už tak vynikající mínění, ovšem tak lichotivý projev pozornosti pro ni byl nezvratným důkazem jeho skvělého úsudku a vítaným doplňkem ke všem těm blahopřáním, jimiž ji lidé po svatbě zahrnuli. Měla pocit, že ji potkalo ohromné štěstí, a byla na světě už dost dlouho, aby si to uvědomovala, neboť jediné, čeho litovala, bylo částečné odloučení od milovaných přátel, jejichž city vůči ní nijak neochladly a kteří se s ní opravdu těžce loučili.

Věděla, že ji určitě budou tu a tam postrádat, a pokaždé ji bodlo u srdce, když si představila, že se Emma byť jen

na okamžik nebude radovat, že se bez její společnosti bude být jen hodinu nudit. Její milovaná Emma ovšem nebyla žádná křehká květinka a určitě se se svou novou situací vypořádá líp než většina děvčat; měla dost zdravého rozumu, elánu i odhodlání, aby zvládla všechny drobné nesnáze a trápení. Paní Westonovou navíc utěšovalo, že Randalls je od Hartfieldu opravdu jen kousíček, takže to i dáma zvládne pěšky bez doprovodu, a vzhledem k povaze a postavení paní Westonové nic nebrání tomu, aby společně trávilvly přinejmenším polovinu večerů týdně.

Kdykoli paní Westonová pomyslela na svůj vlastní osud, dokázala se na celé hodiny vděčně zasnít, a její spokojenost – a to bylo ještě slabé slovo, spíše radostné nadšení, bylo tak oprávněné a tak zjevné, že jakkoli Emma svého otce dobře znala, pořád ještě ji dokázalo překvapit, že stále podléhá záchvatům soucitu nad „chudinkou slečnou Taylorovou“ vzhledem k tomu, že se s ní buď loučívá v Randalls, kde je obklopena pohodlím a přepychem, anebo se dívá, jak v doprovodu svého příjemného manžela nasedá do vlastního kočáru. A přesto si pan Woodhouse pokaždé tiše povzdechl: „Chudinka slečna Taylorová! Určitě by tu hrozně ráda zůstala.“

Slečnu Taylorovou jim pochopitelně nic vrátit nemohlo, zrovna tak málo bylo ovšem pravděpodobné, že by pan Woodhouse se svým litováním přestal; avšak jak týdnů ubíhaly, přece jenom se mu trochu ulevilo. Sousedé mu konečně přestali blahopřát, a nikdo ho tedy nedráždil přáním radosti nad tak žalostnou událostí. A svatební dort, zdroj jeho největšího soužení, už byl také snědený. Pan Woodhouse nesnášel příliš sytá jídla a nemohl uvěřit, že by na tom snad někdo byl jinak. Co škodilo jemu, nemohlo být přece vhodné pro nikoho! A tak se usilovně snažil, aby se dort na svatební hostině vůbec nepodával, a když se mu to nezdařilo, stejně usilovně všechny přemlouval, aby jej nejedli. Tak

moc mu na tom záleželo, že se zašel poradit s místním lékařníkem panem Perrym. Pan Perry byl velmi zdvořilý a inteligentní a jeho časté návštěvy byly panu Woodhouseovi nesmírnou útěchou a po jistém naléhání byl nucen připustit (byť se zdálo, že o tom není tak úplně přesvědčen), že svatební dort rozhodně nemusí každému dělat dobře – vlastně možná nedělá dobře nikomu, pokud se mu holduje nestřídmě. Jeho vyjádření pana Woodhouse jen utvrdilo v jeho názoru a doufal, že se mu podaří přesvědčit i všechny svatební hosty. Dort se však nakonec stejně jedl a pan Woodhouse neměl ve své laskavosti klid, dokud řečený pokrm nezmizel do posledního sousta. V Highbury kolovaly podivné zvěsti, že snad všechny děti Perryových byly viděny s kusem svatebního dortu paní Westonové v ruce, ale tomu pan Woodhouse odmítal uvěřit.

3. kapitola

Pan Woodhouse byl vlastně svým způsobem docela společenský člověk. Měl moc rád, když přátelé chodili na návštěvy k němu. Žil v Hartfieldu už dlouho, byl dobrosrdečný a zámožný, měl krásný dům i dceru, a díky všem těmto okolnostem si mohl vyžádat návštěvu kohokoli z kroužku svých nejbližších přátel, kdykoli se mu zlíbilo. S rodinami mimo tento úzký okruh se však příliš nestýkal; velkých společenských akcí, které by se protáhly do pozdních hodin, se přímo děsil, takže se nemohl přátelit s nikým, kdo nebyl ochoten přizpůsobit se jeho požadavkům. Naštěstí pro něj se v Highbury, do jehož farnosti patřilo i sídlo Westonových Randalls, a v Donwell Abbey ve farnosti sousední, kde žil pan Knightley, našlo takových lidí docela dost. Poměrně často se od Emmy nechal přesvědčit, aby pozval několik vyvolených na oběd, ale sám byl raději, když se u nich společnost scházela večer, a s výjimkou případů, kdy se na to vskutku necítil, snad neminul jediný večer, kdy by pro něj Emma nedokázala sehnat dost spoluhráčů ke karetnímu stolu.

Westonovi a pan Knightley chodili k Woodhousovým z upřímné, dlouholeté náklonnosti, zatímco mladý pan Elton, který dosud zcela v rozporu se svým založením žil sám, kdykoli rád vyměnil večer strávený o samotě a nicneděláním za společnost v přepychovém salonu pana Woodhouse a úsměv jeho půvabné dcery.

Potom přicházela druhá sestava, z nichž nejpřístupnější požadavkům pana Woodhouse byly paní a slečna Batesovy a paní Goddardová. Tyto tři dámy byly na pozvání z Hartfieldu téměř vždy k službám a James pro ně jezdil a vozil je domů tak často, že to pan Woodhouse nepovažoval pro něj ani pro koně za žádnou námahu. Důvod ke stížnostem by byl, kdyby to bylo nutné dělat jednou do roka.

Paní Batesová byla vdova po bývalém highburském vikáři a byla to dáma tak staříčká, že ji už netěšilo snad nic kromě čaje a karet. Žila se svou neprovdanou dcerou ve velmi skromných podmínkách a lidé se k ní chovali velmi ohleduplně a uctivě, jak už to tak lidé vůči neškodným starým dámám, které potkal nepříznivý osud, dělávají. Její dcera byla mezi místními lidmi velmi oblíbená – až neobyčejně na to, že nebyla ani mladá, ani hezká, ani bohatá, ani vdaná. Slečna Batesová opravdu neměla ani ty sebemenší předpoklady, aby si zajistila všeobecnou přízeň; nedisponovala dostatečnou duševní převahou, aby se ospravedlnila, a neuměla by zastrašit své odpůrce natolik, aby jí alespoň navenek projevovali úctu. Nemohla se chlubit krásou ani vtípem. Její mládí odkvetlo, aniž by prožila něco zajímavého, a střední věk zasvětila péči o chřadnoucí matku, přičemž se musela snažit vystačit s jejich nevelkým příjmem, jak nejlépe svedla. A přece byla spokojená a nikdo by o ní neřekl křivého slůvka. Její dobromyslnost a šťastná, smířlivá povaha působily přímo zázračně. Každého měla ráda, o každého se zajímala a na každém viděla jen to dobré. Sama byla přesvědčená, že má v životě ohromné štěstí, když ji osud požehnal tak skvělou matkou, tolika dobrými sousedy a přáteli, a dal jí domov, kde jí nic neschází. Byla to zkrátka bytost tak prostinká a radostná, za všechno vděčná a se vším spokojená, že ji měli všichni rádi a ona sama byla tak šťastná, jak jen mohla být. Dokázala dlouze vykládat o úplných maličkostech, což panu Woodhousevi napros-

to vyhovovalo, a byla nevyčerpatelnou studnicí banálních zpráviček a neškodných klípků.

Paní Goddardová byla ředitelkou školy, ale nebyla to žádná módní škola pro mladé dámy, ani instituce, která by v dlouhých větách plných vybroušených nesmyslů inzerovala, že zde žačky získají jak četné znalosti, tak vytříbené mravy, že je výuka vedena podle nejnovějších zásad a metod, a dívky by zde za tučné školné přišly o zdraví, ale zato se naučily marnivosti. Kdepak, tohle byla opravdová, poctivá, staromódní internátní škola, jež za přiměřenou cenu poskytovala přiměřenou míru vzdělání a kam bylo možno posílat dívky, aby se doma nepletly pod nohama a něčemu se přiučily, ale rozhodně ne natolik, aby se vrátily k rodičům jako zázrak přírody. Škola paní Goddardové měla skvělou pověst, a naprosto zaslouženě: Highbury se považovalo za místo s obzvlášť blahodárným a zdravým prostředím, paní Goddardová měla veliký dům a rozlehlou zahradu, svým svěřenkám dávala dosyta, ale zdravě najíst, v létě je nechávala volně běhat venku a v zimě jim vlastnoručně ošetřovala omrzlé prstíky. Nebylo proto divu, že kdykoli šla do kostela, kráčelo za ní ve dvojstupu na čtyřicet mladých děvčat. Nebyla bůhvíjaká krasavice, ale měla v sobě mateřskou laskavost. V mládí tvrdě pracovala, a byla tak přesvědčená, že má ve svém věku nárok na občasný odpočinek v podobě společenské návštěvy. Panu Woodhouseovi za mnohé vděčila, takže kdykoli to bylo možné, ráda vyhověla jeho žádosti, opustila svůj úhledný, výšivkami vyzdobený salonek a vypravila se vyhrát nebo prohrát pár šestáků u jeho krbu.

Tohle tedy byly dámy, které mohla Emma zvat opravdu často, a kvůli otci tomu byla vskutku ráda, byť prázdnotu po paní Westonové jí opravdu zaplnit nedokázaly. Těšilo ji, když byl otec spokojený, a gratulovala si, že všechno tak dobře zařídila. Když však musela poslouchat všední, nezáživné klevetění tří takových dam, napadlo ji v duchu,

že vlastně zakouší přesně takový nekonečný večer, jakých se tolik hrozila. Jednoho dopoledne, kdy ji na závěr celého dne čekalo právě takové povyražení, přišel vzkaz od paní Goddardové s nesmírně uctivou prosbou, zda by s sebou mohla večer přivést slečnu Smithovou. Její žádost přišla Emmě nesmírně vhod: dosud totiž tuto sedmnáctiletou dívku znala pouze od vidění, ale pro její nesmírný půvab se o ni už dlouho zajímala. Krásná hostitelka tedy odpověděla nanejvýš milostivým pozváním a nadcházejícího večera už se zdaleka tak neděsila.

Harriet Smithová byla čísi nemanželskou dcerou. Ten někdo ji před několika lety poslal do školy paní Goddardové a stejný někdo na ni před nedávnem začal platit vyšší školné, takže namísto spaní ve společné ložnici s ostatními žačkami dostala svůj vlastní pokoj. Víc o ní ovšem nikdo nevěděl. Kromě lidí, s nimiž se seznámila v Highbury, neměla očividně žádné přátele, a právě se vrátila z delší návštěvy na venkově, kde pobývala u dvou svých bývalých spolužaček.

Byla to velmi hezká dívenka, a její krása byla právě taková, jakou Emma obzvlášť obdivovala: pomenší, kyprá, s alabastrovou pletí a růžovými tvářičkami, plavovlasá a modrooká, s pravidelnými rysy a sladce líbezným výrazem. A její způsoby udělaly na Emmu ten večer stejně dobrý dojem jako její vzhled, takže se pevně rozhodla přátelit se s ní i nadále.

Ne že by snad slečna Smithová dokázala obzvlášť duchaplně konverzovat, ale Emmě připadala i tak velmi okouzlující: nebyla nemožně ostýchavá, do hovoru ji nikdo nutit nemusel, ale rozhodně nepůsobila nijak průbojně, její chování bylo zdvořilé a uctivé a příjemný způsob, jímž vyjadřovala vděčnost za pozvání do Hartfieldu, i bezelstný obdiv projevovaný k přepychu, na jaký sama nebyla ani zdaleka zvyklá, nepochybně svědčily o dobrém úsudku a zasluhovaly podporu a povzbuzení. A Emma byla rozhodnutá jí je

poskytnout. Tak jemné modré oči a přirozený půvab by byla škoda promrhat na nižší vrstvy highburské společnosti. Její dosavadní známí jí nebyli hodni. Přítelkyně, od nichž právě přijela, byly jistě z velmi slušné rodiny, ale jejímu společenskému postavení nijak nenapomáhaly. Jejich rodiče se jmenovali Martinovi a Emma věděla, že mají v okolí dobrou pověst. Pronajímali si velký statek v donwellské farnosti, který patřil panu Knightleymu, a vedli si přitom podle všeho velmi dobře, neboť pan Knightley o nich měl jen to nejlepší mínění. Přesto však byla Emma přesvědčená, že to určitě jsou jen prostí, nevychovaní venkované a pro dívku, jíž k dokonalosti chybí jen trocha vzdělání a elegance, jsou jako přátelé naprosto nevhodní. Byla odhodlaná se Harriet ujmout, povznést ji, odpoutat ji od špatných známostí a uvést ji do dobré společnosti; formovat její názory a tříbit její způsoby. Bude to jistě zajímavý podnik, a navíc to od ní bude nesmírná laskavost, jak se na mladou dámu v jejím postavení, při jejích možnostech a schopnostech sluší.

Jak tak Emma obdivovala ty něžné modré oči, bavila se a naslouchala a přitom v duchu spřádala všechny tyhle plány, ubíhal jí večer až nevídaně rychle – jindy by pečlivě sledovala, kdy bude třeba zavelet k připravení pohoštění, jímž tyto návštěvy vždy končily, ale tentokrát si stěží všimla, že sloužící už servírovací stůl dávno nachystali a přisunuli jej ke krbu. To v ní vzbudilo ještě větší horlivost, než jaká odpovídala její touze dělat všechno co nejpozorněji a jak se patří, ale i ryzí dobrou vůli pramenící z radosti nad vlastními nápady, a tak se cele ujala hostitelských povinností, nakládala na talířky, doporučovala kuřecí karbanátky a ústříčný náky s naléhavostí přiměřenou tomu, že ještě nebylo tak pozdě, a zdvořilemu upejpání hostů.

Při takových příležitostech pan Woodhouse nešťastně zápolil sám se sebou. Měl moc rád, když bylo prostřeno tak, jak bývalo zvykem za jeho mladých let, zároveň byl ovšem

přesvědčen, že večerět takhle pozdě je velice nezdravé, a tak ho trápilo, že se na stole vůbec nějaké jídlo objevilo. Ve své pohostinnosti by hostům s radostí dopřál, čeho by si žádali, ale měl takovou starost o jejich zdraví, že ho pohled na to, jak jedí, hluboce rozesmutňoval.

Sám jim po zralé úvaze mohl doporučit jen mističku řídké ovesné kaše, jakou si dával sám, dokázal se ovšem ovládnout a při pohledu na dámy ládující se dobrotami se omezoval pouze na mírná doporučení:

„Paní Batesová, co kdybyste vyzkoušela tady to vajíčko? To není tak nezdravé, když se tedy uvaří hodně naměkko. Paní Serleová rozumí vaření vajec jako málokdo! Od nikoho jiného bych vám vajíčko nedoporučil, ale nemusíte se bát, tahle jsou maličká, však sama vidíte – takové malé vajíčko vám nijak neuškodí. Slečno Batesová, možná by vám Emma mohla ukrojit kousek koláče – jenom maličký, samozřejmě. U nás se koláče dělají jen z čerstvých jablek. Nemusíte mít strach, že byste jedla nějaké nezdravé zavařeniny. Krém bych vám ale nedoporučoval. Paní Goddardová, co byste řekla na půl sklenky vína? Jenom trošinku vína, a smíchali bychom je s vodou, co vy na to? To by vám nemělo uškodit.“

Emma nechala otce, ať vykládá, ale servírovala přitom hostům mnohem lepší lahůdky, a dnes večer ji navíc obzvláště těšilo, že se všichni rozcházejí v té nejlepší náladě. Slečna Smithová byla přesně tak blažená, jak Emma zamýšlela. Vzhledem k postavení slečny Woodhousové v highburské společnosti se Harriet seznámení s ní stejnou měrou děsila, jako se na něj těšila; teď však ta skromná, vděčná dívka odcházela nanejvýš spokojená a okouzlená přívětivostí, jakou jí slečna Woodhousová celý večer projevovala. Vždyť si s ní na rozloučenou i rukou potřásla!

4. kapitola

Zakrátko už byla Harriet Smithová v Hartfieldu jako doma. Rázná, rozhodná Emma neztrácela čas a neustále ji zvala, povzbuzovala ji a ujišťovala ji, že k nim může chodit, jak často bude chtít; a jak se potupně poznávaly, měly jedna druhou stále raději. Emma si velmi záhy uvědomila, že se jí Harrietina společnost bude hodit na procházkách. V tomto směru ji ztráta slečny Westonové obzvlášť zasáhla. Její otec se zásadně nevydával dál než do zahrady, kde si vystačil s procházkou po dělicích cestičkách – dlouhou nebo krátkou, podle ročního období. Od sňatku paní Westonové tedy Emma příliš pohybu neměla. Jednou se sama odvážila až do Randalls, ale nebylo jí to příjemné. Společnost někoho jako Harriet Smithová, kterou mohla kdykoli povolat, aby s ní vyrazila, by pro ni tedy byla významnou výhodou. Avšak čím častěji se stýkaly, tím více se Harriet Emmě zamlouvala a ona se utvrdila v přesvědčení, že její dobročinné plány jsou správné.

Harriet rozhodně nebyla z nejchytřejších, byla však milá, poddajná a vděčná, neměla v sobě ani špetku domýšlivosti a nepřála si nic než se nechat vést někým, ke komu bude vzhlížet. K Emmě přilnula hned od začátku, což bylo velmi milé, a její touha po dobré společnosti a schopnost rozeznat eleganci a duchaplnost svědčily o tom, že jí rozhodně nechybí vkus, byť nějaké hluboké znalosti od ní nikdo očekávat

nemohl. Vcelku byla však Emma přesvědčená, že Harriet Smithová je přesně taková mladá přítelkyně, jakou potřebuje a jaká se jí doma právě hodí. Že by se snad vyrovnala paní Westonové, o tom nemohlo být ani řeči. Druhou takovou už by jí osud dopřát nemohl, a ona by ji ani nechtěla. Její vztah k Harriet byl úplně jiný. Láska k paní Westonové vycházela z vděčnosti a úcty. Harriet bude mít ráda proto, že jí může být prospěšná. Pro paní Westonovou nemohla udělat nic, avšak pro Harriet všechno. Nejprve se jí Emma rozhodla prospět tím, že se pokusí zjistit, kdo byli její rodiče, o těch jí Harriet bohužel nic povědět nemohla. Emma tedy musela zapojit jen svou představivost, byla ovšem přesvědčená, že ona sama by v takové situaci pravdu rozhodně odhalila. Harriet byla velmi neprůbojná. Spokojila se s tím, co se jí paní Goddardová uvolila sdělit, věřila tomu a po ničem dalším nepátrala. Paní Goddardová, učitelky, spolužačky a školní záležitosti – to byla přirozeně hlavní témata, na něž byla Harriet schopná konverzovat, a kdyby nebylo jejího přátelství s Martinovými ze statku U Opatského mlýna, byla by to i témata jediná. Na Martinovy ovšem myslívala velmi často; strávila u nich dva blažené měsíce a moc ráda rozebírala, co pěkného u nich zažila a jak příjemný a krásný mají domov. Emma ji v tom jen povzbuzovala – bavilo ji představovat si život lidí z jiné společenské vrstvy a rozveselovala ji dětinská prostoduchost, s níž Harriet líčila, že má paní Martinová „dva salonky, považte, hned dva krásné salonky, a jeden je docela stejně velký jako přijímací pokoj paní Goddardové. A mají taky panskou, co u nich je už pětadvacet let. A osm krav mají, dvě alderneyské a jednu malou velšskou, a ta je ohromně hezká, opravdu. A paní Martinová si všimla, jak moc se Harriet ta kravička líbí, a řekla, že ta tedy bude jako její. A na zahradě mají moc pěkný altánek a někdy příští rok si tam všichni posedí u odpoledního čaje – moc krásný altánek to je, vešel by se tam snad tucet lidí!“

Chvíli Emmu její brebentění bavilo a hlouběji o něm nepřemýšlela, jakmile ovšem o rodině Martinových získala hlubší povědomí, viděla to najednou trochu jinak. Uvědomila si, že si o nich udělala nesprávnou představu: myslela si totiž, že jde o matku s dcerou, synem a jeho manželkou, kteří žijí všichni pospolu; pak ovšem vyšlo najevo, že onen pan Martin, který měl v Harrietině vyprávění čestné místo a ona jej vždycky zmiňovala jen s uznáním a chválila tu jeho dobromyslnou povahu, projevující se mnoha způsoby, je ve skutečnosti svobodný a žádná mladá paní Martinová se v rodině nevyskytuje. Emma okamžitě vycítila, že všechna ta jejich pohostinnost a laskavost představuje pro její přítelkyni opravdové nebezpečí, a jestli se o ni nepostará, hrozí jí chudince doživotní společenský propad.

Ta představa ji podnítila natolik, že se Harriet začala sama více a věcněji vyptávat, a zejména se jí přitom snažila navést, aby jí pověděla víc o panu Martinovi, což Harriet zjevně vůbec nebylo proti mysli. Ochotně vyprávěla, jak se s nimi procházel při měsíčku a večer s nimi hrával společenské hry, a zálibně přitom prodlévala u okolností, jež měly dokazovat jeho dobrosrdečnost a ochotu. Jednou si tři míle zajel, jen aby jí dovezl vlašské oříšky, protože se předtím zmínila, jak moc jí chutnají, a vůbec byl ohromně úslužný a pozorný. Jednou večer pozval do salonku syna jednoho z pastýřů, aby jí zazpíval. Ona má zpěv moc ráda. A on sám také docela dobře zpívá. Podle ní je moc chytrý, rozumí úplně všemu! Má skvělé stádo ovcí, a když u nich byla, nabízeli mu za vlnu víc než všem ostatním statkářům v zemi. Harriet byla přesvědčená, že o něm všichni mluví jen s uznáním. Jeho matka a sestry ho mají tak rády! Paní Martinová jí jednou svěřila (tady se Harriet rozlil po tváři ruměncem), že lepšího syna by si nemohla přát, a že je tedy přesvědčena, že z něj jednou bude skvělý manžel. Ne že by snad nějak spěchala na to, aby se její syn ženil, kdepak!

„Výborně, paní Martinová!“ pomyslela si Emma. „Vy dobře víte, jak na to.“

„A když jsem odjížděla,“ pokračovala Harriet, „byla paní Martinová tak laskavá, že poslala paní Goddardové krásnou husu – hezčí prý paní Goddardová v životě neviděla! V neděli ji paní Goddardová nechala připravit a pozvala na večeři všechny tři naše učitelky, slečnu Nashovou, slečnu Princeovou i slečnu Richardsonovou.“

„Předpokládám, že krom zemědělských znalostí nebude pan Martin asi moc vzdělaný, že? Nejspíš moc nečte?“

„Ach ano! Totiž ne – já nevím – myslím, že už toho přečetl docela dost – ale na vás by to nejspíš valný dojem neudělalo. Čte *Zemědělského zpravodaje* a občas si vezme některou z knih, které u nich mají na polici v arkýři – ale ty si čte jen pro sebe. Ale někdy večer, než jsme zasedli ke kartám, nám předčítal z *Výňatků z klasiků*. To bylo moc zábavné. A vím, že četl *Faráře wakefeldského*. Ale *Román blubokého lesa* ani *Děti z opatství* nečetl. Dokonce o nich ani nikdy neslyšel, dokud jsem se o nich nezmínila, ale prý si je teď rozhodně co nejdřív opatří.“

Další otázka přišla vzápětí. „A jak vlastně pan Martin vypadá?“

„Ach! Hezký tedy není, vlastně ani trochu. Ze začátku mi připadal hrozně obyčejný, ale teď už se mi takový vůbec nezdá. Po čase už si toho člověk ani nevšimne, víte? Ale copak jste ho opravdu nikdy neviděla? Občas do Highbury zajede, a jezdí tudy každý týden, když vyrazí do Kingstonu. On už vás prý potkal často.“

„To je možné – mohla jsem ho klidně vidět už padesátkrát, jenomže jsem netušila, o koho jde. Mladý statkář, ať už jde pěšky, nebo jede na koni, by mou pozornost opravdu nezbudil. Patří přesně do té vrstvy lidí, s nimiž zkrátka nemohu mít nic společného. Někdo, kdo je o stupínek či dva níže, ale solidního zevnějšku, by mě možná zaujal. Říkala

bych si třeba, zda bych nemohla nějak prospět jeho rodině. Ale statkář ode mě žádnou pomoc nepotřebuje, takže ho buď přehlédnu, nebo si ho vůbec nevšimnu.“

„To je pochopitelné, jistě! Není důvod, proč byste si ho měla všimnout, ale on vás zná velmi dobře – tedy od vidění.“

„Nepochybuji, že je to velmi spořádaný mladý muž. Vlastně jsem o tom přesvědčená a přeji mu jen to nejlepší. Jak je podle vás asi starý?“

„Osmého června mu bylo čtyřiaadvacet. A představte si, já mám narozeniny hned třiadvacátého, jen o dva týdny a jeden den později! Není to zvláštní?“

„Teprve čtyřiaadvacet! To je ještě hodně mladý, aby se usadil. Jeho matka má naprostou pravdu, že není kam spěchat. Podle všeho se jim takhle spolu žije dobře, a kdyby se ho snad snažila oženit, nejspíš by toho časem litovala. Tak za šest let, kdyby potkal nějaké slušné děvče ze své společenské vrstvy, které bude mít aspoň trochu věno, to ale bude nanejvýš příhodné.“

„Za šest let! Ale slečno Woodhousová, to už by mu bylo třicet!“

„Však si většina mužů nemůže dovolit oženit se dříve, zvláště když nemají nezávislý příjem. Pan Martin se nejspíš musí nějakého jmění teprve domoci – nemůže zkrátka věcem předbíhat. Pokud snad něco zdědil po otci, ať už má na rodinném majetku jakýkoli podíl, hádala bych, že všechno investoval do statku a dobytka a tak podobně. S trochou píle a štěstí možná časem zbohatne, ale aby měl něco nahospodařeno už teď, to mi připadá téměř nemožné.“

„To máte pravdu, je to přesně tak. Ale i tak si žijí moc dobře. Nemají sice sluhu, ale jinak jim vůbec nic neschází. A paní Martinová povídala, že si možná časem vezmou někoho za pacholka.“

„Byla bych moc nerada, kdyby to pro vás byla ošemetná situace, až se pan Martin jednou ožení, Harriet – myslím to, že byste se musela seznámit s jeho ženou. Jeho sestřám se sice dostalo lepšího vzdělání, takže proti nim člověk v zásadě nemůže nic namítat, to ovšem ještě neznamená, že by si nemohl vzít někoho, kdo by pro vás byl úplně nevhodný. Vzhledem k vašemu nešťastnému původu byste si měla opravdu pečlivě vybírat, s kým se budete stýkat. Nemůže být pochyb, že váš otec je džentlmen, ale vy se musíte vší mocí snažit, abyste nikomu nezavdala příčinu vám toto postavení upírat. Věřte mi, že se najde spousta lidí, kteří by vás s radostí ponížili.“

„To asi najde, máte pravdu! Ale když mohu chodit na návštěvy do Hartfieldu a vy jste ke mně tak laskavá, slečno Woodhousová, nemám z nikoho strach.“

„Vidím, že docela dobře chápete, jak důležité je mít vlivné přátele, Harriet. Já bych vám ale ráda zajistila tak pevné místo v dobré společnosti, abyste nebyla závislá ani na Hartfieldu, ani na slečně Woodhousově. Ráda bych, abyste patřičné konexe získala natrvalo, a myslím, že by za tím účelem bylo záhodno odstříhnout se od co možná nejvíc nevhodných známých. A proto vám říkám, že pokud byste náhodou stále žila v našem kraji, až se pan Martin ožení, bylo by dobré, abyste se z přátelství k jeho sestřám ne nechala vtáhnout do styků s jeho ženou. S největší pravděpodobností to bude dcera nějakého statkáře, úplně nevzdělaná.“

„Pravda pravdoucí! Ano. Já tedy nevěřím, že by si pan Martin vzal nějaké děvče, které by bylo úplně bez vzdělání a patřičného vychování. Rozhodně se s vámi ale nechci přít, a s jeho ženou bych se určitě seznámit nechtěla. Slečno Martinovy budu mít vždycky velmi ráda, zvláště Elizabeth, a moc by mě mrzelo, kdybych se s nimi už nemohla přátelit – jsou koneckonců stejně vzdělané jako já. Ale kdyby si

vzal nějakou hloupou, přízemní ženštinu, nejspíš bych ji opravdu neměla navštěvovat, nebudu-li muset.“

Emma ji při tom neuspořádaném proslovu pozorně sledovala, ale nevšimla si žádných znepokojivých známek toho, že by snad Harriet byla zamilovaná. Pravda, dotyčný mladík byl jejím prvním ctitelem, ale byla přesvědčená, že dál Harrietiny city nesahají, a jistě se tedy nebude vzpouzet Emmině přátelské pomoci.

Pana Martina potkaly hned následující den, když si vyšly na procházku směrem k Donwellu. Šel rovněž pěšky, na Emmu pohlédl velmi uctivě, ale na její společnici se díval s neskrývaným zalíbením. Emma byla ráda, že má příležitost si ho pořádně prohlédnout. Popošla kousíček napřed, nechala ty dva rozmlouvat a svým bystrým zrakem pana Roberta Martina patřičně zhodnotila. Byl pečlivě upravený a působil jako rozumný mladý muž, jinak ovšem žádné další přednosti nejevil, a Emma byla přesvědčená, že ve srovnání s opravdovými džentlmeny rychle ztratí i tu trochu Harrietiny náklonnosti, kterou až dosud získal. Harriet měla pro vybrané způsoby cit a o laskavosti a jemné zdvořilosti Emmina otce sama od sebe mluvila s obdivem a úžasem. Pan Martin vypadal, jako když o vybraných způsobech v životě neslyšel.

Hovořili spolu jen pár minut – nemohli přece nechat slečnu Woodhousovou čekat. Harriet k ní pak doběhla celá usměvavá a rozechvělá, ovšem Emma doufala, že brzy uvede její rozpoložení na pravou míru.

„Představte si, taková náhoda, že jsme na sebe takhle natrefili! To je vážně zvláštní! Prý to opravdu bylo jen čistou náhodou, že nešel kolem Randalls. Netušil, že tudy vůbec chodíváme. Myslel si, že se většinou spíš vypravíme směrem k Randalls. *Román blubokého lesa* se mu prý ještě sehnat nepodařilo. Když byl posledně v Kingstonu, měl tam tolik zařizování, že na to úplně zapomněl, ale zítra tam prý

pojede zas. To je tak zvláštní, že jsme se potkali! A co na něj vlastně říkáte, slečno Woodhousová? Je takový, jak jste očekávala? Co si o něm myslíte? Je podle vás hodně ošklivý?“

„Hezký není vůbec, to je nepochybně – vlastně je dost ošklivý. Ovšem to není nic proti tomu, že nemá vůbec žádné způsoby! Nemohla jsem pochopitelně čekat kdovíco, a ani jsem to neočekávala, ale že bude působit až tak křupansky a neotesaně, to by mě nenapadlo. Přiznávám, že jsem si představovala, že jeho způsoby budou aspoň o stupeň či dva vybranější.“

„Pravda,“ hlesla Harriet zahanbeně, „tak uhlažený jako opravdoví džentlmeni věru není.“

„Myslím si, Harriet, že od té doby, co k nám chodíte, jste už tolikrát byla ve společnosti skutečných džentlmenů, že vás ten rozdíl mezi nimi a panem Martinem musí přímo bít do očí. V Hartfieldu jste už nepochybně zjistila, jak vypadá vzdělaný, urozený muž. Moc by mě překvapilo, kdybyste si po této zkušenosti neuvědomovala, jak málo se jim pan Martin může rovnat – a nejspíš žasnete, že vám kdy mohl připadat sympatický. Copak to teď sama nevidíte? Cožpak jste si toho nevšimla? Přece vás muselo přímo trknout, jak neohrabaně působí a jak hrubě se chová. A ta jeho neotesaná mluva! Stačilo mi jen stát opodál, aby mi bylo jasné, že se vůbec neumí vyjadřovat.“

„To máte pravdu, rozhodně není jako třeba pan Knightley. Ten má tak pěkné vystupování a umí se tak nést! Ten rozdíl je vidět na první pohled. Pan Knightley je zkrátka znamenitý pán!“

„Pan Knightley je ovšem tak výjimečný, že by nebylo spravedlivé srovnávat pana Martina zrovna s ním. Z pana Knightleyho jen číší, jak úžasný je džentlmen, takový jako on je jeden ze sta. Není to ale jediný pán, se kterým jste se v poslední době seznámila. Co takový pan Weston nebo pan Elton? Zkuste pana Martina srovnat s nimi. Vzpomeňte si,

jaké mají držení těla, chůzi, jak mluví i jak mlčí. Ten rozdíl přece musíte vidět.“

„Ach ano! Je to ohromný rozdíl. Ale pan Weston už je skoro starý pán. Vždyť už mu musí být přes čtyřicet.“

„Tím víc je jeho způsob nutno ocenit. Čím je člověk starší, Harriet, tím víc si musí hledět, aby nepůsobil nepříjemně. Jakákoli hlučnost, hrubost či neohrabanost je u takové osoby odporná a bije do očí. Co se dá v mládí přehlédnout, je ve stáří ohavné. Jestliže je pan Martin tak neohrabaný a příkrý už teď, jaký asi bude, až bude stejně starý jako dnes pan Weston?“

„To se nedá říct, pravda,“ přisvědčila Harriet vážně.

„Ale dá se to docela dobře odhadnout. Bude z něj nemožně obhroublý farmář, přízemní a vulgární, který o sebe vůbec nedbá a myslí jen na zisky a ztráty.“

„Myslíte? To bude tedy hrůza!“

„Už teď je vidět, že nemyslí na nic než na obchody – však si vzpomeňte, že si úplně zapomněl sehnat tu knihu, kterou jste mu doporučila. Nejspíš měl plnou hlavu toho, co musí nakoupit na trhu, a na nic jiného už nemyslel – ale právě tak by to u úspěšného statkáře mělo být. Co by si počal s knihami? Vůbec nepochybují o tom, že se mu bude dařit a jednou bude opravdu velmi zámožný – a že je nevzdělaný a obhroublý, tím se my trápit nemusíme.“

„Je zvláštní, že si na tu knihu nevzpomněl,“ řekla na to jen Harriet, ale pronesla to tak zasmušile a s nevolí, že Emmě přišlo lepší dál už věc nerozvádět. Chvilí tedy neříkala nic. Potom ovšem zase začala:

„V jednom ohledu ovšem pan Elton svými způsoby možná předčí pana Knightleyho i pana Westona. Má v sobě jaksi víc jemnosti. Jeho chování lze dávat lépe za vzor. Pan Weston v sobě má jistou otevřenost a přímočarost, která ovšem hraničí až s neomaleností. Každému se to na něm líbí, jelikož se jeho přímost pojí s výjimečnou srdečností,

avšak napodobovat by ho nikdo neměl. Stejně by se nehodilo brát si za příklad pana Knightleyho, který je velmi rázný, rezolutní a velitelský. K jeho vystupování, vzhledu a společenskému postavení se to snad hodí, ovšem kdyby se ho nějaký mladý muž rozhodl napodobovat, nebylo by s ním k vydržení. Naopak si myslím, že by každý mladík udělal jen dobře, kdyby si vzal za vzor pana Eltona. Pan Elton je příjemný, veselý, pozorný a jemný. Poslední dobou se mi zdá být obzvláště jemný. Nevím, jestli se vši tou jemností náhodou nechce jedné z nás zalichotit, Harriet, ale opravdu se mi zdá, že se chová příjemněji než dřív. Má-li to mít nějaký účel, nejspíš to bude snaha vás potěšit. Neříkala jsem vám, co o vás onedhy povídal?“

A zopakovala několik vřelých, pochvalných vět, které se jí povedlo z pana Eltona vytáhnout, a teď je náležitě využila. Harriet se zarděla a usmála se a připustila, že jí pan Elton vždycky přišel jako moc příjemný pán.

Právě pana Eltona se totiž Emma rozhodla využít k tomu, aby vyhnal Harriet mladého statkáře z hlavy. Usoudila, že by se ti dva k sobě výborně hodili, a vlastně bylo jejich spojení tak žádoucí, přirozené a pravděpodobné, že si Emma za své záměry snad ani nemůže přisuzovat valné zásluhy. Měla jen strach, že si totéž musí myslet a předvídat i všichni ostatní. Nikdo ji však nejspíš v plánování nepředstihl, neboť se jí ta myšlenka vylíhla v hlavě hned při Harrietině první návštěvě v Hartfieldu. Čím déle o tom svazku uvažovala, tím víc byla přesvědčena, že by byl nanejvýš výhodný. Pan Elton měl velmi slušné postavení, byl džentlmen a nestýkal se s žádnými podřadnými osobami; zároveň však nepocházel z rodiny natolik významné, aby mohla mít oprávněné námitky vůči Harrietinu pochybnému původu. Mohl Harriet nabídnout útulný domov a Emma byla přesvědčená, že má i naprosto dostatečný příjem. Fara v Highbury sice nebyla z největších, ale o panu Eltonovi bylo známo, že vlastní

ještě další nemovitosti. Emma o něm navíc měla jen to nejlepší mínění, neboť byl podle jejího názoru příjemný, dobrosrdečný a slušný mladý muž, jemuž nechybělo vzdělání ani praktické znalosti. Ujistila se už, že pan Elton považuje Harriet za velmi krásnou dívku, a byla přesvědčená, že budou-li se v Hartfieldu vídat tak často jako dosud, jako základ budoucího vztahu to pro něj naprosto postačí. Pokud šlo o Harriet, nebylo třeba pochybovat, že vědomí jeho náklonnosti bude mít patřičný význam a účinek. Byl to koneckonců opravdu moc příjemný mladík, jaký se může zalíbit každé ženě, která není přehnaně vybíravá. Všeobecně se mělo za to, že je mimořádně pohledný, a lidé jej velmi obdivovali, tedy až na Emmu samotnou, neboť v jeho rysech postrádala jistou uhlazenost, bez které by se zkrátka neobešla; ovšem dívka, které udělá takovou radost, když jí nějaký Robert Martin zajede pro ořechy, jistě ráda podlehne dvoření pana Eltona.

5. kapitola

„Nevím, jak to vidíte vy, paní Westonová,“ pronesl pan Knightley, „ale mně se vůbec nelíbí, že jsou Emma s Harrietovou najednou takové přítelkyně.“

„Nelíbí?! Opravdu myslíte, že to není vhodné? Pročpak?“

„Podle mého názoru to ani jedné z nich neprospěje.“

„To mě ale překvapuje! Pokud jde o Emmu, ta přece Harriet musí jen prospět, a sama získala nový zájem, a tak by se dalo říct, že prospěje i Harriet jí. Já mám z jejich sblížení jen radost. To je zvláštní, jak to vidíme každý úplně jinak! Že prý jim to neprospěje! Teď se jistě zase kvůli Emmě pohádáme, pane Knightley.“

„Nejspíš si myslíte, že jsem se s vámi přišel pohádat schválně, protože jsem věděl, že pan Weston nebude doma, a že se tedy musíte hájit sama.“

„Kdyby tu pan Weston byl, nepochybně by mě podpořil, protože má na celou věc stejný názor jako já. Zrovna včera jsme se o tom bavili a shodli jsme se, jaké má Emma štěstí, že se v Highbury našla dívka, se kterou se může přátelit. Tohle vy nedokážete spravedlivě posoudit, pane Knightley. Už jste si tak zvykl žít sám, že netušíte, jak je společnost druhých důležitá. A možná že žádný muž není schopen pochopit, jakou útěchu přináší ženě společnost jiné ženy, zvláště když je na ni celý život zvyklá. Umím si představit, co vám na Harriet Smithové vadí. Není to tak znamenitá mla-

dá žena, jakou by si Emma zasloužila mít za přítelkyni. Na druhou stranu ale vím, že by Emma ráda, aby se Harriet víc vzdělávala, a určitě ji to ponoukne, aby sama víc četla. Budou si číst spolu. Víím, že to myslí vážně.“

„Emma má v úmyslu víc číst asi tak od svých dvanácti let. Už jsem viděl tolik seznamů knih, které si vypracovala a hodlala je soustavně číst – a byly to vynikající seznamy, skvěle sestavené, úhledně uspořádané, někdy podle abecedy, jindy podle jiných pravidel... Například ten seznam, který si sepsala v pouhých čtrnácti letech – ten jsem měl dokonce nějakou dobu schovaný. Vzpomínám si, jak jsem si tenkrát říkal, že jí tak dobrý výběr dělá čest. Jsem přesvědčený, že i její nejnovější seznam bude skvělý. Už jsem ale dávno přestal věřit, že by se Emma četbě věnovala opravdu pravidelně. Nevydrží u ničeho, co vyžaduje péli a trpělivost, u čeho by musela potlačit svou představivost a snažit se o pochopení. A pokud ji k tomu nedokázala podnítit ani slečna Taylorová, mohu s jistotou říci, že Harriet Smithová nezmůže teprve nic. Nikdy jste ji nepřesvědčila, aby četla aspoň zpoloviny tolik, kolik jste si přála. To přece sama víte.“

„Troufám si říci,“ opáčila s úsměvem paní Westonová, „že jsem si to tenkrát také myslela. Ovšem co jsme se rozloučily, nějak si nemohu vybavit, že by mi snad Emma někdy v něčem nevyhověla.“

„Takovou vzpomínku by si jistě nikdo ani oživit nepřál,“ odušil pan Knightley s pochopením a na okamžik se odmlčel. „Jenomže mně žádné takové kouzlo smysly nezatemňuje,“ dodal po chvíli, „takže jsem nucen všechno vidět a slyšet a všechno si pamatovat. Emma je zhýčkaná tím, že je z celé rodiny nejchytřejší. Už v deseti letech měla tu smůlu, že dokázala odpovídat na otázky, nad nimiž si její sedmnáctiletá sestra marně lámala hlavu. Odjakživa byla pohotová a sebejistá, zatímco Isabella je pomalá a bázlivá.“

A v pouhých dvanácti letech se pak Emma stala paní domu i vás všech. V matce ztratila jedinou osobu, která ji byla schopna usměrnit. Zdědila matčino nadání, ale nepochybně jí ve všem podléhala.“

„Ach pane Knightley, ještěže jsem nemusela prosit o doporučení vás, kdybych byla od Woodhousových odešla a hledala si jiné místo! Vy byste o mně nejspíš neřekl dobrého slova! Nejspíš jste si od začátku myslel, že se na tu práci vůbec nehodím.“

„Přesně tak,“ přisvědčil pan Knightley s úsměvem. „Tady vám to svědčí mnohem víc. Na manželku se hodíte skvěle, na guvernanku ani v nejmenším. Na roli vzorné manželky jste se ovšem připravovala celou dobu, co jste žila v Hartfieldu. Možná jste neposkytla Emmě tak úplné vzdělání, jaké by odpovídalo vašim schopnostem, zato se vám ovšem dostalo vynikajícího vzdělání od ní: naučila jste se podřizovat a dělat, co se vám řekne, jak se na manželku sluší. A kdyby mě byl Weston požádal, abych mu pomohl najít novou ženu, určitě bych mu byl slečnu Taylorovou doporučil.“

„Děkuji vám. Být dobrou ženou takovému muži jako pan Weston ovšem žádné zvláštní úsilí nevyžaduje.“

„Abych řekl pravdu, také mám pocit, že je vás tu vlastně škoda. Vy byste se snesla s jakoukoli povahou, tady vlastně nemáte co snášet. Leč nezoufejme. Z Westona se třeba ze samého pohodlí stane morous, anebo mu způsobí nějaké soužení jeho syn.“

„To snad ne. Něco takového nejspíš nehrozí. Ale raději v tomhle ohledu žádné trápení nepředpovídejte, pane Knightley.“

„To bych si nedovolil. Jen vyjmenovávám všechny možnosti. Rozhodně si neosobuji schopnost předvídat a odhadovat jako Emma. Z celého srdce doufám, že dotyčný mladík bude povahou Weston, ale jmění bude mít jako Churchill. Ovšem Harriet Smithová... s tou ještě zdaleka nejsem ho-

tov. Jsem přesvědčený, že horší společníci si Emma vybrat nemohla. Sama nezná vůbec nic a k Emmě vzhlíží, jako by byla vševedoucí. Lichotit umí ohromně, ale horší je, že to vůbec nedělá záměrně. Nejvíc Emmě lichotí právě svou nevědomostí. Jak si může Emma myslet, že se něčemu naučí, když má vedle sebe někoho tak příjemně podřízeného jako Harriet? A pokud jde o Harriet, troufám si říci, že ani ona tím přátelstvím nic nezíská. Čím víc času bude trávit v Hartfieldu, tím víc svrchu se bude dívat na všechna místa, kam patří. Získá jen tolik kultivovanosti, aby si připadala cizí mezi lidmi, u kterých by vzhledem ke svému původu a situaci měla být jako doma. Moc bych se mýlil, kdyby Emma svým poučováním dokázala rozvinout jejího ducha natolik, aby se dokázala rozumně přizpůsobit všemu, kam ji život zavede. Může jej nanejvýš nepatrně vytríbit.“

„Buď mám víc důvěry v Emmin zdravý úsudek než vy, anebo mi víc záleží na tom, aby se cítila dobře, protože jejich přátelství opravdu neželím. Jen si vzpomeňte, jak jí to včera slušelo!“

„Aha, takže byste radši mluvila o jejím vzhledu než o tom, co má v hlavě, je to tak? Nuže dobrá, nehodlám popírat, že je Emma pěkné děvče.“

„Půvabné! Raději řekněte, že je krásná. Dovedete si snad představit někoho, kdo by se víc blížil ideálu krásy než Emma, tváří i postavou?“

„Nevím, co si dokážu představit, ale připouštím, že jsem nepoznal mnoho žen, jejichž tvář i postava by lahodily mému oku víc než ty její. Už se ale přátelíme tak dlouho, že nemohu být nestranný.“

„Ty její oči! Dočista oříškové, a tak zářivé! Pravidelné rysy, bezelstný výraz, a ta pleť! Ach, ta jen kvete zdravím, a výšku a proporce má právě takové, jak mají být. A jak vzosně a vzpřímeně se drží! Zdraví z ní úplně sálá, a nejen díky těm krásně ruměným tvářím. Čiší z toho, jak působí,

jak drží hlavu, jak se dívá. O dětech se někdy říká, že jsou ,ztělesněné zdraví', ale Emma mi zrovna tak připadá ztělesněním toho, jak má vypadat zdravá dospělá žena. Emma je zkrátka půvab sám. Nemám pravdu, pane Knightley?“

„Ohledně vzhledu jí nemám co vytknout,“ připustil pan Knightley. „S vaším popisem naprosto souhlasím. Rád se na ni dívám a musím ji pochválit ještě v jednom směru: nemyšlím si, že by si na svém zevnějšku nějak zvlášť zakládala. Na to, jak moc je hezká, věnuje svému vzhledu pramalou pozornost. Marnivá ovšem je, i když v jiném ohledu. Kdepak, paní Westonová, tu nelibost vůči Harriet Smithové mi nevymluvíte, a opravdu se obávám, že jim to přátelství oběma jen ublíží.“

„A já, pane Knightley, jsem stejně pevně přesvědčená, že z toho nic zlého nevzejde. Naše Emma sice má drobné chybičky, ale celkově je to skvělá bytost. Cožpak by se na světě našla lepší dcera, laskavější sestra či věrnější přítelkyně? Ne, kdepak, na Emmin charakter se můžeme plně spolehnout, ta by nikoho na scesti nesvedla a určitě by neprovedla nic, co by mělo trvalé důsledky. Jednou se může zmýlit, ale stokrát pak bude mít pravdu.“

„Nuže dobrá, už vás nebudu trápit. Emma je učiněný anděl a já si odteď své pochybnosti nechám jen pro sebe. Schovám si je na Vánoce, až přijede John s Isabellou. John má Emmu rád, ale je rozumný chlapík, a jeho náklonnost tudíž není zaslepená. A Isabella s ním vždycky ve všem souhlasí, ledaže by měla pocit, že nejeví dostatečnou obavu o děti. Jsem si jistý, že budou mít na věc stejný názor jako já.“

„Pane Knightley, já vím, že máte všichni Emmu natolik rádi, že byste k ní nikdy nebyli nespravedliví ani nelaskaví. Musíte mi ovšem prominout, pokud si dovolím naznačit (jak sám víte, osobuji si do jisté míry právo mluvit jako Emmina matka), že budete-li Emmino přátelství s Harriet Smithovou až příliš rozebírat, nemůže z toho vzejít nic dob-

rého. Odpusťte, že to říkám tak přímo, ale zkuste si představit, že byste dospěli k závěru, že to přátelství může mít nějaké nepříjemné důsledky. Nemůžete přece čekat, že Emma, která se nemusí podřizovat nikomu kromě svého otce, a ten proti jejím stykům s Harriet nic nemá, jejich přátelství jen tak ukončí, zvláště pokud ji tolik těší. Tolik let patřilo do mé působnosti dávat rady, pane Knightley; nemůže vás přece překvapit, že mi to tak trochu zůstalo.“

„Ale kdepak,“ řekl honem pan Knightley, „jsem vám za to moc vděčný. Je to skvělá rada a rozhodně ji potká lepší osud, než jakého se vašim radám často dostávalo, protože já se jí hodlám řídit.“

„Paní Knightleyovou je snadné vylekat a mohla by se kvůli sestře trápit.“

„Nebojte se,“ ujistil ji, „nehodlám kvůli tomu způsobit žádné pozdvižení. Nechám si svou nespokojenost pro sebe. Mám zkrátka o Emmu upřímnou starost. Isabella mi ani jako sestra není bližší, nikdy jsem o ni neměl takový zájem, ani zdaleka ne. Na Emmu musí člověk myslet s jistou úzkostí i zvědavostí zároveň. Rád bych věděl, kam ji osud zavane.“

„To já také,“ přisvědčila jemně paní Westonová, „to mi věřte.“

„Pořád prohlašuje, že se nikdy nevdá, což ovšem neznamená vůbec nic. Vlastně netuším, jestli kdy potkala nějakého muže, který by ji zaujal. Vůbec by jí neuškodilo, kdyby se zamilovala do někoho opravdu vhodného. Moc by mě potěšilo, kdyby se Emma zamilovala, ale musela by pochybovat, zda dotyčný její lásku opětuje. To by jí jen prospělo. Tady ale široko daleko není nikdo, kdo by ji mohl okouzlit, a ona se tak zřídka vypraví někam dál od domova.“

„Zatím se zřejmě opravdu neobjevilo pokušení tak velké, aby ji přimělo změnit rozhodnutí,“ přisvědčila paní Westonová, „a dokud je v Hartfieldu spokojená, vlastně jí ani

nemohu přát, aby navázala nějaký vztah, zvláště když by tím chudáčkovi panu Woodhouseovi způsobila jen soužení. Prozatím bych Emmě svatbu rozhodně nedoporučovala, byť tím samozřejmě nechci manželský stav nijak znevažovat.“

Těmito slovy se ovšem paní Westonová pokoušela zastříť jisté úvahy, kterým se s panem Westonem ohledně celé věci rádi oddávali. Oběma jim bylo jasné, jaký osud by si pro Emmu přáli, ale nebylo by dobré, aby o jejich záměrech někdo něco tušil. A když pan Knightley změnil téma a zeptal se: „Jak to Weston vidí s počasím? Bude pršet?“, bylo zřejmé, že ohledně Hartfieldu už řekl a dovodil všechno, co chtěl.

6. kapitola

Emma vůbec nepochybovala, že zaměřila Harrietinu touhu správným směrem a dala její mladistvé marnivosti dobrý účel; Harriet si teď rozhodně lépe uvědomovala, jak znamenitý a pohledný muž je pan Elton a jak příjemné má způsoby. Emma navíc neváhala trousit přátelské narážky, jimiž Harriet o jeho obdivu ještě ujišťovala, a zakrátko už byla přesvědčená, že v Harriet probudila k dotyčnému pánovi dostatečné sympatie. Pokud šlo o pana Eltona, byla Emma přesvědčená, že ten je na nejlepší cestě se zamilovat, pokud se tak náhodou již nestalo. V tomto směru neměla žádné obavy. Mluvil o Harriet každou chvíli a vychvaloval ji tak vřele, že podle Emmina názoru stačila už jen chvílka, aby byla ruka v rukávě. Jeho rostoucí náklonnost byla příjemně zřejmá i z toho, že si bedlivě všimal, jak neobyčejně se Harriet od své první návštěvy v Hartfieldu zdokonalila ve svých způsobech.

„Dala jste slečně Smithové všechno, co potřebovala,“ chválil Emmu. „Má teď v sobě takovou ladnost a nenucenost! Byla krásná, už když k vám přišla, ale půvaby, jež jste jí pomohla si osvojit vy, předčí všechno, čím ji obdařila příroda.“

„Těší mě, máte-li pocit, že jsem jí byla nějak užitečná, ale vlastně jen stačilo, abych Harriet trochu povzbudila a naznačila jí pár drobností – ale opravdu jen maličko. Ten při-

rozený půvab, příjemnou povahu a bezelstnost má sama od sebe. Já jsem toho opravdu moc dělat nemusela.“

„Kdyby se snad smělo dámě odporovat...“ začal galantně pan Elton.

„Možná jsem jí malinko dodala rozhodnosti a naučila ji přemýšlet i o věcech, na něž by předtím sama nepřišla.“

„Přesně tak, a právě to mě zaujalo. Má teď tak rozhodnou povahu! Je vidět, že ji vedla obratná ruka.“

„Věřte mi, že mě to nesmírně těšilo. Ještě jsem nepotkala nikoho, kdo by byl tak opravdový a příjemný jako ona.“

„O tom vůbec nepochybuji,“ pronesl pan Elton s tak pročitěným povzdechem, že z něj zamilovanost přímo číselo.

Neméně ovšem Emmu potěšilo, když jindy nadšeně podpořil její přání nechat Harriet namalovat.

„Nechala jste se někdy portrétovat, Harriet?“ zeptala se. „Seděla jste někdy někomu modelem?“

Harriet byla zrovna na odchodu, ale zarazila se ve dveřích a s až odzbrojující naivitou odpověděla. „Ach ne, kdepak! To nikdy.“

Jen se Harriet vzdálila, zvolala Emma: „To by byla taková nádhera, mít její dobrý portrét! Dala bych za něj nevím co. Skoro mám chuť se do toho pustit sama! Vy to nejspíš nevíte, ale tak před dvěma třemi lety jsem se portrétování hodně věnovala. Zkusila jsem vypodobnit několik přátel a všichni se shodli, že mám docela dobré oko. Ale pak se mi to nějak znechutilo, ani už nevím proč. Ovšem kdyby byla Harriet ochotná mi sedět, snad bych to i zkusila znovu. To by byla taková krása, mít její obraz!“

„Ach, snažně vás prosím!“ zvolal pan Elton. „To by bylo vskutku kouzelné! Moc se přimlouvám, slečno Woodhousová, udělejte to pro svou přítelkyni a využijte své nadání. Však já dobře vím, jak umíte kreslit. Myslíte snad, že jsem si toho nevšiml? Vždyť zrovna v tomhle pokoji visí spousta vašich krajinek a květinových zátiší a paní Westonová má

v salonu v Randalls několik zcela výjimečných figurálních kompozic.“

To ráda slyším! pomyslela si Emma, *ale co to má společného s portrétováním? O umění nevíte vůbec nic, nepředstírejte tedy, že jste z mých kresbiček u vytržení. To si schovejte pro Harrietinu tvářičku.* „Ach, když mě tak laskavě povzbuzujete, pane Eltone, nejspíš to zkusím. Harriet má velmi jemné rysy, což není lehké věrně zpodobnit, avšak tvar očí a linii rtů má poměrně osobité, což by se snad zachytit dalo.“

„Přesně tak! Tvar očí a linie rtů! Nemám nejmenší pochybnost, že se vám dílo zdaří. Snažně vás prosím, zkuste to! Pokud budete autorkou vy, bude to, jak jste sama řekla, opravdová nádhera!“

„Jen se ovšem obávám, pane Eltone, že mi Harriet nebude chtít sedět. Ona sama se nijak vysoko nehodnotí. Copak jste si nevšiml, jak mi odpověděla? Zcela jasně tím chtěla říct: ‚Proč by zrovna mě měl někdo chtít malovat?‘“

„Ach ano, to máte pravdu, všiml jsem si! Samozřejmě mi to neušlo. Ani tak si ale neumím představit, že byste ji nedokázala přesvědčit.“

Když se pak zakrátko Harriet vrátila, přednesli jí ten návrh téměř okamžitě a její zábrany soustředěnému naléhání obou zúčastněných dlouho neodolaly. Emma byla odhodlaná pustit se do práce hned, a vytáhla tedy desky, kde měla schované své pokusy o portréty, z nichž ani jediný nikdy nedokončila, aby mohli společně rozhodnout, jak by měla být Harrietina podobizna velká. Emma před nimi rozestřela své četné začátečnické pokusy: miniatury, portréty do pasu, portréty celé postavy, kresby tužkou i křídou, akvarely. Emma odjakživa toužila zkoušet úplně všechno a v kreslení i hudbě dosáhla pokroku, jaký by se leckomu při vynaložení té nepatrné snahy, kterou byla ochotná svým zálibám věnovat, rozhodně nepodařil. Uměla hrát i zpívat

a ovládala téměř všechny formy kresby, nikdy ovšem u ničeho nevydržela, takže se v žádném směru ani nepřibližovala znamenitosti, po jaké toužila a jaké by byla rozhodně dosáhnout měla. Sama si o svých malířských a hudebních schopnostech nic nenamlouvala, rozhodně však ostatním nevyvracela jejich mylný dojem a nemrzelo ji, že ji považují za mnohem nadanější a skvělejší, než si zaslouží.

Každá z těch kreseb měla něco do sebe, a úplně nejlepší byly možná ty nejméně dokončené, neboť Emma měla energický styl a jistou ruku. Její dva společníci by ovšem projevovali stejné okouzlení a obdiv, i kdyby byly mnohem horší, anebo desetkrát lepší. Oba se jen rozplývali. Portrét potěší každého, a slečna Woodhousová zjevně v tomto směru podávala mistrovské výkony.

„Nemám tu zrovna velký výběr,“ připustila Emma. „Mohla jsem se učit jen na členech rodiny. Tady je tatínek – a tuhle ještě jednou – jenomže on byl z představy, že by mi měl sedět, tak vyděšený, že jsem si ho mohla načrtnout jen potajmu, takže ani na jednom z těch portrétů si není moc podobný. Tohle je paní Westonová, tohle také, tady rovněž, vidíte? Moje zlatá paní Westonová! Vždycky mi byla tou nejlaskavější přítelkyní. Ta mi seděla, kdykoli jsem ji poprosila. Tady jsem kreslila sestru – opravdu je takhle štíhlounká a elegantní, a i ve tváři si je docela podobná. Bylo by se mi to povedlo líp, kdyby mi vydržela sedět o něco déle, ale ona moc chtěla, abych nakreslila její čtyři děti; nemohla se dočkat, až začnu, takže nevydržela ani chvíli v klidu. A tady jsem se právě pokusila vypoodobnit tři z těch čtyř – vidíte? Tohle je Henry, tady John a tuhle je Bella. Málem se mi nevešli na papír, a všechny ty obrázky dopadly úplně stejně. Sestra si tak moc přála mít je vymalované, že jsem zkrátka nemohla odmítnout. Ale víte sami, že tříleté nebo čtyřleté dítě vám prostě v klidu nevydrží, navíc není lehké je věrně vyobrazit, až na celkový dojem a barevnost. Leda-

že by měly hrubší rysy, než může dítě dostat od matky do vínku. Tady jsem si skicovala toho čtvrtého, to byl tenkrát ještě nemluvně. Kreslila jsem ho, když spinkal na pohovce. Vidíte toho jeho roztomilého kohoutka? Věrněji by se mi jej snad zpodobnit nemohlo povést. Zrovna si tak příhodně natočil hlavičku. Ta podoba je hodně věrná. Na malého George jsem docela pyšná. Ten roh pohovky se mi moc povedl. A tady ten je poslední...“ ukázala jim pěknou, i když nevelkou kresbu mužské postavy. „To nejlepší nakonec: můj švagr, pan John Knightley. U toho stačilo jen maličko, abych ho dokončila, jenomže pak mě to tolik rozčarovalo, že jsem jej odložila a zapřísáhla se, že už nikdy nikoho portrétovat nebudu. Moje dopálení bylo naprosto pochopitelné: tak moc jsem si dala záležet, a vystihla jsem ho opravdu dobře (na tom jsme se s paní Westonovou naprosto shodly) – jen byl ten obrázek možná až příliš hezký – hodně mu lichotil, ale to vlastně nebyla až taková chyba – no a po tom všem se drahoušek Isabella na tu podobiznu podívala a jenom studeně prohlásila, že trochu podoby tam sice je, ale skutečnosti se nevyrovná. A to nám dalo takovou práci ho vůbec přemluvit, aby mi seděl modelem! Tvářil se, bůhvíjakou mi neprokazuje laskavost, takže mi došla trpělivost a rozhodla jsem se, že ten portrét raději nedokončím. Nechtěla jsem, aby se každé návštěvě na Brunswick Square muselo dostat omluvy za to, jak špatná je to podobizna. A jak jsem říkala, od té chvíle jsem se zapřísáhla, že už nikoho kreslit nebudu. Ale kvůli Harriet, nebo spíš kvůli sobě, a jelikož tady prozatím nejsou žádní manželé a manželky, které by bylo třeba potěšit, teď své předsevzetí poruším.“

Na pana Eltona ten nápad zjevně udělal ohromný dojem, takže neustále opakoval: „Žádní manželé a manželky, tedy aspoň prozatím, přesně jak říkáte. Svatá pravda! Žádní manželé a manželky,“ říkal s tak pozoruhodným zaujetím, až Emmu napadlo, jestli by je snad neměla hned teď nechat

o samotě. Ale jelikož se jí zachtělo pustit se do kreslení, muselo jejich vzájemné vyznání ještě chvíli počkat.

Rychle se rozhodla, jak bude portrét veliký i jakou techniku použije. Měla to být malba akvarelem a zachycovat celou postavu, podobně jako u pana Johna Knightleyho, a jestli se jí povede, vyhradí mu čestné místo nad krbovou římsou.

A tak sezení začalo. Harriet se rozpačitě usmívala a červenala a měla takový strach, že správně neudrží pózu a výraz, že měla umělkyně na výběr z celého sledu roztomile mladistvých výjevů. Kreslení jí ale vůbec nešlo, jelikož jí pan Elton celou dobu přešlapoval za zády a sledoval každý tah. Ocenila sice, že si vybral místo, odkud se mohl dívat bez ostychu a po libosti, ale nakonec byla nucena ho požádat, aby se postavil jinam. Pak ji naštěstí napadlo, jak by ho mohla zaměstnat.

„Kdybyste byl tak hodný a předčítal nám, bylo by to od vás ohromně laskavé! Mě by to rozptýlilo, aby mi práce šla lépe od ruky, a slečna Smithová by přestala být tak neklidná.“

Pan Elton jí milerád vyhověl. Harriet poslouchala a Emma mohla v klidu skicovat. Musela se ovšem smířit s tím, že se i tak bude často chodit dívat, což se koneckonců na zamilovaného mládence jedině slušelo, a opravdu stačilo, aby na chvíli ustala v tazích tužkou, a už vyskočil a šel se přesvědčit, jak dílo pokračuje, a pokaždé byl okouzlen. Na tak nadšeného příznivce nebylo možno se hněvat, zvláště když ve svém zanícení viděl podobu i tam, kde ještě ani nemohla být. Dobré oko tedy zrovna neměl, ale jeho zamilovanosti a ochetě nebylo co vytknout.

Jinak ovšem sezení proběhlo velmi uspokojivě. Se svou první skicou byla Emma tak spokojená, že rozhodně hodlala v práci pokračovat. Podobu vystihla výborně a vybrala Harriet dobrou pózu. Postavu jí hodlala trochu vylepšit,